

Εισαγωγή:

1. Τι έχει να προσφέρει αυτό το βιβλίο

Το βιβλίο αυτό περιέχει μια συλλογή από 47 δραστηριότητες και μοντέλα για την Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE) στα σχολεία, καθώς και σε μη τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Αυτά τα διδακτικά μοντέλα παρέχουν το πλαίσιο για να κινητοποιηθούν οι μαθητές, και προσφέρουν παραδείγματα καθώς και διεισδυτικές προσεγγίσεις για την κατανόηση των γενικών αρχών της δημοκρατίας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων (επαγωγική προσέγγιση, διδασκαλία μέσω παραδείγματος).

Ο χρήστης θα ανακαλύψει πως πολλά από αυτά τα διδακτικά μοντέλα απαιτούν λίγους και απλούς πόρους (αρχή του χαμηλού προϋπολογισμού).

Σε ένα μάθημα ή μια ενότητα, κατά προτίμηση όχι παραπάνω από τέσσερα μαθήματα, αυτά τα μοντέλα χρειάζεται να ενσωματωθούν σε ένα πλαίσιο, που συνήθως ακολουθεί τη δομή τριών βημάτων:

1. Το μάθημα ή η ενότητα αρχίζει με μια εισαγωγή για να αποσαφηνιστεί το θέμα του μαθήματος, σκοπός και οι στόχοι. Οι μαθητές αρχίζουν να ενδιαφέρονται για το θέμα.
2. Οι μαθητές λαμβάνουν οδηγίες σχετικά με το πώς θα πραγματοποιήσουν τη δραστηριότητα και τα απαραίτητα υλικά. Στη συνέχεια, ξεκινάνε τη δραστηριότητα.
3. Αυτή είναι μια φάση προσεχτικού αναστοχασμού, συζήτησης και οδηγιών. Κοινές μέθοδοι είναι η ανατροφοδότηση του μαθητή, η συζήτηση της τάξης, η κριτική σκέψη και οι οδηγίες από τον/την εκπαιδευτικό για να εισαγάγει την έννοια-κλειδί που διέπει το μοντέλο. Χωρίς αυτή την τρίτη φάση, οι μαθητές θα σχηματίσουν την εντύπωση πως απλά παίζουν ένα παιχνίδι, για το παιχνίδι.

Οι φάσεις 1 και 3 δε συμπεριλαμβάνονται στην παρουσίαση των μοντέλων (φάση 2). Οι εισαγωγές στα κεφάλαια παρέχουν μια ενημέρωση για την έννοια-κλειδί ή το θέμα στο οποίο επικεντρώνονται οι ασκήσεις στην ενότητα. Σ' αυτό το σημείο, παρέχεται και υποστήριξη για την τρίτη φάση. Η ομάδα στόχος αυτού του βιβλίου είναι ο/η πιο έμπειρος/η εκπαιδευτικός καθώς και ο/η εκπαιδευτικός που είναι πρόθυμος να αφιερώσει χρόνο για να προετοιμάσει το μάθημα προσεχτικά. Η προετοιμασία είναι κυρίως μια εργασία προσεκτικής σκέψης, εστιασμένης στη φάση 3. Τι ανατροφοδότηση θα μου δώσουν οι μαθητές; Τι συναισθήματα θα προκαλέσει αυτή η δραστηριότητα; Ποια είναι η έννοια-κλειδί που θα πρέπει να κατανοήσουν οι μαθητές μου; Πώς σκοπεύω να την εισαγάγω; Πώς μπορεί να εφαρμοστεί στη συνέχεια;

Οι ερωτήσεις που θα επιλέξει ο/η εκπαιδευτικός, καθώς και το πώς θα τις απαντήσει, ποικίλει και εξαρτάται από τη συγκεκριμένη ομάδα μαθητών, την ηλικία τους και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Έχουμε περιγράψει παραδείγματα για την υλοποίηση ορισμένων μοντέλων αυτού του βιβλίου στα συνοδευτικά βιβλία αυτής της έκδοσης EDC/HRE.

Πολλές δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες καθώς μπορεί να ποικίλει το επίπεδο του αναστοχασμού. Ορισμένα μοντέλα, παρόλα αυτά, είναι πιο σύνθετα και αφηρημένα από άλλα, και για τον λόγο αυτό καταλληλότερα για πιο προχωρημένους μαθητές.

2. Η κοινή Ευρωπαϊκή προσέγγιση στην EDC/HRE

Ο χρήστης θα ανακαλύψει πως τα μοντέλα ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης. Ορισμένα εστιάζουν περισσότερο στο να δημιουργήσουν μια αυθεντική εμπειρία (π.χ. "Ένα μπουκέτο λουλούδια", ή "Το παζλ"), άλλα δίνουν έμφαση σε δραστηριότητα μέσα σε παιχνίδι ρόλων (π.χ. "Οι τουρίστες"). Υπάρχει μια τρίτη κατηγορία που εστιάζει σε συγκεκριμένα θέματα και είναι περισσότερο βασισμένη στο διαθέσιμο υλικό (π.χ. "Βασικές έννοιες της πολιτικής σκέψης"). Τέλος, υπάρχουν σχέδια για project που οδηγούν σε ένα προϊόν (π.χ. "Η αφίσα των ανθρώπινων δικαιωμάτων").

Η μεγάλη ποικιλία των προσεγγίσεων αντανακλά το γεγονός πως συγγραφείς από όλα τα μέρη της Ευρώπης έχουν συνεισφέρει σε αυτό το βιβλίο. Έχουν αντλήσει από διαφορετικές πηγές και παραδόσεις διδασκαλίας και μάθησης, και έχουν επιλέξει μοντέλα που γνωρίζουν τόσο από πρακτική εμπειρία, όσο

και από δοκιμές στην τάξη. Παρόλα αυτά, υπάρχει μια κοινή αντίληψη της EDC/HRE που διαπερνά κάθε τμήμα αυτού του βιβλίου: στην EDC/HRE, η μέθοδος μεταφέρει το μήνυμα. Η διδασκαλία *περί* της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να αντανακλάται μέσα από τη διδασκαλία που διέπεται από το πνεύμα αυτών των αρχών, δηλαδή, τη διδασκαλία *μέσω* της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για τον λόγο αυτό, τα συγκεκριμένα μοντέλα ακολουθούν την αρχή της εργασιοκεντρικής και της βιωματικής μάθησης. Αυτή η κοινή αντίληψη της EDC/HRE θα μπορούσε πραγματικά να ονομαστεί η *Ευρωπαϊκή προσέγγιση*.

Η αρχική έκδοση αυτού του βιβλίου είχε παραχθεί για να υποστηρίξει τα σεμινάρια της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών στην EDC/HRE στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, μετά τον πόλεμο (1992-95). Το Συμβούλιο της Ευρώπης οργάνωσε σεμινάρια για εκπαιδευτικούς από το 1996, τα οποία και συνεχίστηκαν έως το 2006. Οι στόχοι των σεμιναρίων ήταν να υποστηρίξουν την ειρηνευτική διαδικασία μετά τον πόλεμο. Η EDC/HRE θα πρέπει να ενθαρρύνει τη νέα γενιά να αναπτύξει μια πολιτική κουλτούρα που υποστηρίζει μια μοντέρνα, πλουραλιστική και ανεκτική κοινωνία με εδραιωμένους δημοκρατικούς θεσμούς.

Τα δύο πρώτα χρόνια, οι συγγραφείς αυτού του βιβλίου βρέθηκαν μαζί για να επιμορφώσουν εκπαιδευτικούς σε όλη τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, σε καλοκαιρινά σεμινάρια διάρκειας έως δύο εβδομάδες. Διαπιστώσαμε πως οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονταν πολύ και ήταν πρόθυμοι να ανταποκριθούν στην πρόκληση της εκπαίδευσης των μαθητών τους στη δημοκρατία και τα ανθρωπίνια δικαιώματα. Ωστόσο, ζήτησαν επείγοντως υλικό για καθοδήγηση και υποστήριξη στο έργο τους. Μέσα σε έναν χρόνο, είχε ετοιμαστεί η πρώτη έκδοση αυτού του βιβλίου. Σύντομα έγινε γνωστή ως ο “Μπλε φάκελος” λόγω της σχέσης του με το Συμβούλιο της Ευρώπης, και χρησιμοποιήθηκε ευρέως, όχι μόνο από εκπαιδευτικούς στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, αλλά επίσης σε άλλες χώρες συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας, της Μολδαβίας, της Κροατίας, της Σερβίας και του Μαυροβουνίου. Η ανατροφοδότηση για το υλικό από αυτές τις χώρες συνέβαλε σε μια βελτιωμένη έκδοση το 2000. Διαπιστώσαμε πως πολλοί εκπαιδευτικοί ζητούσαν καθοδήγηση και υποστήριξη στην εργασιοκεντρική μάθηση, αλλά και στο να συνδυάσουν την εργασιοκεντρική και την εννοιολογική μάθηση, όπως περιγράφεται στο προαναφερόμενο μοντέλο των τριών βημάτων.

Ανταποκριθήκαμε αναπτύσσοντας μοντέλα διδασκαλίας που περιγράφουν λεπτομερώς τα βήματα μέσα σε μια σειρά τεσσάρων μαθημάτων. Αναθεωρημένες εκδόσεις αυτών των μοντέλων βρίσκονται στα βιβλία III, IV και V αυτής της EDC/HRE σειράς.

Η παρούσα έκδοση των διδακτικών μοντέλων στην EDC/HRE δεν αναφέρεται πλέον στο συγκεκριμένο πλαίσιο της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης. Καθώς τα διδακτικά μοντέλα αντιπροσωπεύουν την κοινή Ευρωπαϊκή προσέγγιση στην EDC και HRE, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλη την Ευρώπη, καθώς και σε άλλα μέρη του κόσμου. Οι διαφορετικοί συγγραφείς είναι σα να βρίσκονται στην ίδια χορωδία, τραγουδώντας το ίδιο τραγούδι, αλλά με τις ξεχωριστές φωνές τους ο καθένας. Αυτό προσφέρει στους χρήστες την ευκαιρία να διαλέξουν και να δοκιμάσουν διαφορετικές προσεγγίσεις και παραδόσεις εντός της Ευρωπαϊκής προσέγγισης στην EDC και HRE.

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συγγραφείς που συνέβαλαν σε αυτό το βιβλίο και του πρόσφεραν τον πλούτο των ιδεών και των προσεγγίσεων του. Επίσης, εκφράζουμε την ευγνωμοσύνη μας στους εκπαιδευτικούς, στους παιδαγωγικούς συμβούλους, τους επιμορφωτές και τα μέλη της ομάδας αξιολόγησης του portfolio στη Βοσνία και Ερζεγοβίνα, οι οποίοι δοκίμασαν τα μοντέλα και μας έδωσαν πολύτιμη ανατροφοδότηση. Ευχαριστούμε τις κυρίες Olóf Olafsdottir και Sarah Keating-Chetwynd από το Συμβούλιο της Ευρώπης για την υπομονή, ενθάρυνση και υποστήριξη τους στην υλοποίηση του έργου. Το SDC (Swiss Agency for Development and Co-operation, Βέρνη) με τη γενναιόδωρη συνεισφορά του έδωσε τη δυνατότητα στο IPE (International Projects in Education), ένα ινστιτούτο του PHZH (Zürich University of Teacher Education), να παρακολουθήσει το project. Και τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνουμε στον Emir Adzović, Συμβούλιο της Ευρώπης, Σαράγεβο, για τη σταθερή υποστήριξη του σε όλα εκείνα τα σεμινάρια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη Gorazde, Brcko, Sarajevo, Banja Luka και αλλού, στα οποία παρουσιάσαμε τον “Μπλε φάκελο” και λάβαμε την ανατροφοδότηση που οδήγησε στην παραγωγή αυτής της νέας αναθεωρημένης έκδοσης.

Zürich και Weingarten, Ιούλιος, 2008

Rolf Gollob

Peter Krapf